

Melita Sodnik, Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani

OBELEŽITEV HOLOKAVSTA PRI URI ZGODOVINE V OSNOVNI ŠOLI

Melita Sodnik, Brezovica pri Ljubljani Primary School

COMMEMORATING THE HOLOCAUST DURING HISTORY CLASS IN PRIMARY SCHOOL

IZVLEČEK

Prispevek govori o tem, kako učencem čim bolj učinkovito predstaviti težko zgodovinsko temo, kamor zagotovo spada holokavst. Pri pouku zgodovine se vse prevečkrat osredotočamo le na pomnjenje in deklarativno znanje, zanemarjamo pa procesne in odnosne cilje. V predstavljeni učni uri pa je poudarek na ozaveščanju odnosa do totalitarnih sistemov in na občutenju krivic do Judov v času nacizma. Izvedba učne ure omogoča vživljanje učencev v položaj judovskih otrok pred nastopom holokavsta, ko njihovo doživljanje še lahko primerjajo s svojim otroštvom. Nato se soočajo z vedno bolj diskriminatornimi situacijami, ki so jih Judje doživljali v času nacizma, od prihoda Hitlerja na oblast pa do življenja v koncentracijskih taboriščih. Resnične zgodbe, povzete iz dnevnikov judovskih otrok, se učencev dotaknejo in se jih zato še dolgo spominjajo. Učenci pa obenem pridobivajo spoštljiv odnos do judovskih otrok in občutijo krivice, ki so se jim dogajale, s tem pa postanejo kritični tudi do aktualnega dogajanja v družbi, saj se holokavst ne sme nikoli več ponoviti.

Ključne besede: nacizem, antisemitizem, holokavst, pričevanja, zgodbe

ABSTRACT

The article discusses how to efficiently present a difficult historical topic such as the Holocaust. During history class we too often focus only on retention and declarative knowledge, neglecting the procedural and relational objectives. The lesson presented focuses on raising the awareness of totalitarian systems and the sense of injustices perpetrated against Jews under Nazism. The lesson implementation enables pupils to identify with the situation of Jewish children prior to the Holocaust, when their experiences were still comparable to the pupils' childhood. Then, they learn about the increasingly discriminatory situations experienced by Jews under Nazism, from Hitler's rise to power to life in concentration camps. The true stories, taken from the diaries of Jewish children, make a lasting impression on pupils. Simultaneously, the pupils develop a respectful attitude towards Jewish children and feel the injustices they had suffered; in the process, they also become critical of current events, realizing that the Holocaust must never happen again.

Keywords: Nazism, anti-Semitism, Holocaust, first-hand accounts, stories

UVOD

Kot učiteljica zgodovine vedno znova iščem nove in inovativne didaktične strategije, s katerimi bi učencem čim bolj približali različne zgodovinske teme. V okviru seminarja *Priložnosti in možnosti sodobnega pouka zgodovine* (potekal je januarja 2023) nam je vodja predmetne razvojne skupine za zgodovino, dr. Vilma Brodnik, predstavila smernice, kako popestriti pouk zgodovine in ga obdržati na strokovni ravni. Posebno pozornost smo namenili usvajanju učnih ciljev, ki niso le vsebinski, temveč izkazujejo tudi razvoj učenčevih veščin in vrednot. Vse prevečkrat se osredotočamo le na preverjanje pomnjenja in deklarativnega znanja, medtem ko procesni in odnosni cilji ostajajo ob strani. Pri poučevanju zgodovine v zadnjem času zlasti ugotavljam, da že preprosto delo z besedilom dela preglavice vedno večjemu delu učencev. Poleg tega vsaka uporaba zemljevida pri pouku zahteva najprej ponovitev osnovnih geografskih pojmov (smeri neba, prepoznavanje kontinentov, naravnogeografskih enot, držav ipd.), preden se sploh lahko lotimo zgodovinske tematike ali naloge.

Ena najtežjih nalog učitelja zgodovine se mi zdi učencem približati odnosne cilje, razvijati vrednote. V času odraščanja so jim nekatere vrednote – npr. narodna zavest, spoštovanje težkih tem zgodovine, aktivno državljanstvo – povsem odveč. Vedno znova se pokaže, da je tema nacizma in holokavsta pri delu učencev pogosto predmet norčevanja. Zabavno jim je čečkati kljukaste križe po zvezku ali še kje drugje in se posmehovati na račun Judov. Ko pa temo obravnavamo v okviru pouka, se hitro pokaže, da pravzaprav o dogodkih vedo zelo malo. Zato je tako zelo pomembno, kako se učitelji lotevamo teh težkih tem zgodovine.

Učitelji zgodovine imamo možnost, da učence motiviramo z zgodbami. Opazila sem, da se jih te zelo dotaknejo: zgodba mojega dedka, prisilno mobiliziranega v nemško vojsko v času druge svetovne vojne, ter branje njegovih pisem z bojišča, babičina zgodba o izselitvi družine leta 1942, moji spomini na osamosvojitve Slovenije, zgodbe, ki si jih sposodim iz primernih zgodovinskih virov, različna literarna besedila ipd. Vse te zgodbe učenci požirajo, napeto poslušajo, v spominu jim ostanejo še dolgo, svoje besede poslušam iz njihovih ust še tedne pozneje, ko ustno preverjam znanje. Vedno znova se namreč izkaže, da če učenec zgodbo doživi, se z njo poistoveti in ta ostane z njim. Do nje razvije ustrezno spoštovanje, odnos. Obenem prek zgodb krepimo komunikacijske veščine, govorne kompetence idr.

OBRAVNAVA TEME HOLOKAVSTA

Tako se lotevam tudi ene od težkih tem iz zgodovine – holokavsta. Prvič se s temo srečajo pri obravnavi totalitarnih sistemov, nacizma. Tema jim ni povsem neznana. Navadno poznajo roman *Deček v črtasti pižami* (Boyne, 2007), ki ga berejo pri slovenščini za domače branje, s pojmom *holokavst* in *genocid* pa se srečajo tudi pri pouku domovinske in državljske kulture in etike (DKE) v 7. razredu. Teme se lotim tako, da najprej skupaj preberemo eno od zgodb iz knjige *Preživeli iz holokavsta* (Shackleton, 2019), saj so ilustracije stripa odlične in se nas dotaknejo. Zgodbi

sledijo zgodovinski vsebinski poudarki, ki jih spremlja ustrezno slikovno gradivo.

Posebna ura je temi namenjena ob svetovnem dnevu spomina na žrtve holokavsta 27. januarja. V šolskem letu 2022/2023 sem za to priložnost uporabila pripravo učne ure, ki sem jo zasnovala v okviru seminarja *Priložnosti in možnosti sodobnega pouka zgodovine*.

Širša učna tema: *Politične značilnosti 20. stoletja – druga svetovna vojna*

Učni sklop: *Kriza demokracije in vzpon diktatur in totalitarizmov, Obležitev spomina na holokavst*

Didaktični pristopi:

- aktivne učne oblike (individualno delo),
- aktivne učne metode (delo z besedilom, delo s slikovnim gradivom).

Učni pripomočki:

- delovni list – semafor za samostojno vrednotenje znanja,
- PowerPoint (PPT) s slikovnim gradivom za podporo dela z besedilom (viri slikovnega gradiva so v seznamu virov),
- odlomki pričevanj (Grmek, 2010, str. 82–90),
- računalnik, projektor.

Pričakovani rezultati so, da učenci/učenke:

- ponovijo značilnosti nacistične diktature;
- pojasnijo značilnosti judovske kulture;
- razložijo bistvo pojma holokavst, ga obsodijo kot enega največjih zločinov proti človeštvu;
- poiščejo dokaze v pričevanjih judovskih otrok.

Učni cilji

Deklarativni učni cilji so, da učenci/učenke:

- na primerih pojasnijo razlike med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine.
- (Učni načrt, 2011, str. 22.)

Procesni učni cilji so, da učenci/učenke:

- razvijejo spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti;
- razvijejo spretnosti zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih;
- razvijejo zmožnost analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature;
- razvijejo zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov na podlagi večperspektivnih zgodovinskih virov in literature;
- razvijejo zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov;
- razvijejo dovednost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razumejo, zakaj se pojavijo.

(Učni načrt, 2011, str. 26.)

Odnosni učni cilji so, da učenci/učenke:

- razvijejo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnosti in drugačnosti, ver, kultur in skupnosti;
- obsodijo zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic;
- obsodijo politične sisteme, ki kršijo človekove pravice;
- na izbranih primerih iz zgodovine razvijejo poglede na svet, ki spoštuje človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo.

(Učni načrt, 2011, str. 26–27.)

Standardi znanja so, da učenec/učenka:

- na primerih pojasni razlike med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine – minimalni standard;
- pojasni, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine,
- razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti – minimalni standard;
- razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvirnih predlogov in rešitev – minimalni standard;
- navede in pojasni značilnosti političnih sistemov, ki so izvajali zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic.

(Učni načrt, 2011, str. 36, 39.)

POTEK UČNEGA PROCESA

(Vir: ©Takk, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.)

1. DEL – PONOVI TEV

Učencem pojasnim, da je 27. januar dan spomina na žrtve holokavsta in da bomo učno uro posvetili tej temi. Ob tem nas spremlja slika zgoraj, začetek PowerPoint predstavitve (PPT).

Vsak učenec dobi listek s semaforjem za vrednotenje znanja, ki ga uporablja do konca ure.

Prvi del delovnega lista rešujejo ob ponovitvi znanja in pojmov, ki smo jih že

obravnavali: nacizem, vzpon nacizma, antisemitizem, holokavst, koncentracijska taborišča. Vprašanja zastavljam ustno, učence kličem, da odgovarjajo. Vsak zase na semaforju opredeli in vrednoti, ali je znal odgovoriti ali ne.

Kriteriji uspešnosti za spremljanje znanja	DA	DELOMA	NE	Komentar, opombe
PRVI DEL:				
Znam določiti državo, kjer se je razvil nacizem, ter njegovega voditelja.				
Znam naštet in pojasniti vsaj pet značilnosti nacizma.				
Znam časovno opredeliti vzpon in vladavino nacizma.				
Znam pojasniti besedi antisemitizem in holokavst.				
Znam pojasniti namen koncentracijskih taborišč.				
DRUGI DEL:				
Znam pričevanje uvrstiti v ustrezen časovni okvir.				
Znam spoštljivo prebrati pričevanje.				
Znam povzeti vsebino pričevanj.				
TRETI DEL:				
Pojasnim, zakaj je pomembno, da se spominjamo žrtev holokavsta.				

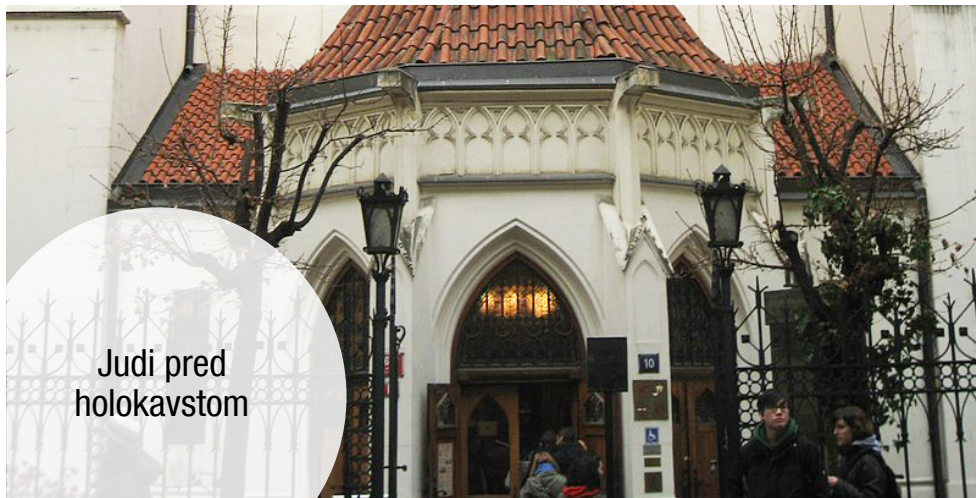
2. DEL – BRANJE PRIČEVANJ

Pripravim lističe z odlomki pričevanj iz dnevnikov judovskih otrok iz časa 30-ih in 40-ih let prejšnjega stoletja. Naloga vsakega učenca je, da prebere svoj odlomek in ga razvrsti v ustrezno zgodovinsko časovno enoto.

Ob PPT pojasnimo časovni potek dogajanja, učenci v **ustreznem časovnem obdobju** preberejo zapis, ki so ga prejeli. Poudarim, da gre za resnične zgodovinske vire, za ohranjena pričevanja iz dnevnikov judovskih otrok, da naj imajo pri branju to v mislih, da naj berejo spoštljivo, s primernim odnosom do njih.

Začnemo s slikovnim gradivom o časovnih enotah. Ob vsaki sliki in naslovu vstanejo za to določeni učenci, ki preberejo pričevanje iz tega obdobja. Na koncu vsakega obdobja naredimo kratek povzetek. Prilagam slikovno gradivo ter pričevanja, ki spadajo k posameznem obdobju.¹

¹ Vsi odlomki pričevanj so vzeti iz članka Grmek, M. (2010). »Skozi naše oči« – holokavst skozi oči žrtev. *Zgodovina v šoli*, XIX (1-2), str. 82–90. Pridobljeno s https://www.sistory.si/cdn/publikacije/9001-10000/9597/Zgodovina_v_soli-2010-19-1-2%20.pdf#page=59

Judi pred holokavstom

(Vir: Ccarlstead, Wikimedia Commons, CC BY 2.0.)

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

V šoli smo bili šest dni na teden. Imeli smo ogromno domačih nalog. Bili smo člani mladinskih skupin, hodili smo drsat pozimi in igrali tenis poleti. Ukvarjala sem se z atletiko in gimnastiko.

Dora, 12 let, Poljska

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

Moje otroštvo je bilo tipično otroštvo judovskega otroka v Vilni. Doma so me oboževali. Rad sem imel šolo. Rad sem prebiral zgodovino in se učil o literaturi in umetnosti. Že od zgodnjih let je bila moja strast gledališče.

Sima, 14 let, Poljska

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

Sovražila sem ovseno kašo. Ne glede na to, koliko sladkorja ali masla si ji dodal, enostavno nisem prenesla pogleda na to lepljivo maso.

Anna H., 10 let, Varšava, Poljska

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

Mama me je vprašala, ali bi se tudi letos učila igrati klavir. Rekla sem da. Tako sem imela danes svojo prvo uro klavirja.

Hana S., 13 let, Madžarska

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

Rada sem imela to čisto, modro vodo. Rada sem plavala v njej in ležala v senci dreves, ki so rasla ob njenem bregu. Trume otrok so čofotale v vodi v Donavi. Družine so imele piknike na travnikih na njenih bregovih, nogometne ekipe so imele v bližini igrišče in plavalne ekipe so se pripravljale na svoje letno srečanje.

Livia, 13 let, Madžarska

JUDI PRED HOLOKAVSTOM

Nekega dne so v Varšavi odprli nov kino, imenovali so ga Paladium. Isabella je pregovorila mojo mamo, da nas je vse peljala gledat film, v katerem je igrala Shirley Temple.

Anna H., 10 let, Varšava, Poljska

Prihod Hitlerja na oblast

(Vir: Bundesarchiv, Bild 102-14468, Georg Pahl, Wikipedia, CC-BY-SA 3.0.)

PRIHOD HITLERJA NA OBLAST

Naša družina je v celoti čutila vpliv Hitlerjevih protijudovskih zakonov in postajali smo vse bolj zaskrbljeni. Judom se je bilo prepovedano voziti s tramvaji. Svoje trgovine smo lahko imeli odprte le med tretjo in peto uro in na trgovini je moral biti napis JUDOVSKA TRGOVINA. Judje smo morali biti v svojih domovih pred osmo zvečer, po tej uri nismo smeli niti sedeti na svojih vrtovih. Judje se nismo smeli ukvarjati z javnimi športi. Plavanje, kopanje, drsanje, hokej, tenis so nam bili prepovedani /.../

Anna, 13 let, Nemčija

PRIHOD HITLERJA NA OBLAST

Ko smo nekoč prej zaključili pouk, sva se z Inge dogovorili, da prineseva drsalke in bova preostanek časa drsali na zunanjem drsališču. Ampak, ko sva prišli do drsališča, sva zagledali napis: PSOM IN JUDOM VSTOP PREPOVEDAN.

Hannele, 11 let, Nemčija

PRIHOD HITLERJA NA OBLAST

Pogrešam plažo /.../ vonj po morju, občutek peska pod mojimi bosimi nogami. Celo mestni bazen mi ni več dosegljiv. JUDOM VSTOP PREPOVEDAN pravi napis nad vrati.

Rosemarie, 12 let, Avstrija

PRIHOD HITLERJA NA OBLAST

Učitelj športne vzgoje je bil pravi nacist. Moja prijateljica, ki je bila tudi Judinja, in jaz sva bili najboljši pri športu. In učitelj se je vedno drl na ostale učence: »Lena dekleta! Kako lahko pustite, da sta ti dve Judinji boljši kot ve?«

Catherine, 12 let, Nemčija

PRIHOD HITLERJA NA OBLAST

Obiskoval sem šolo za judovske otroke, kjer so učili samo judovski učitelji. Vsako jutro smo se najprej razgledali in ugotavljali, kdo »manjka«, kar je pomenilo, da so jih prek noči aretirali in odpeljali.

Barry, 13 let, Nizozemska

Začetek vojne in stopnjevanje nasilja nad Judi

(Vir: Bundesarchiv, Bild 137-051639A,
Wikimedia Commons, CC-BY-SA 3.0.)

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Kmalu so se pojavili plakati, ki so pozivali Jude, naj se označijo. Nobenemu Judu ni bilo dovoljeno zapustiti stavbe brez našitega znaka – Davidove zvezde. Ampak tudi z našitkom nisi bil varen. Vsak Nemec te je lahko pograbil in te prisilil, da si mu odmetal sneg ali očistil škornje.

Kitty, 12 let, Poljska

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Ne želim več zapustiti hiše. Ne bom nosila rumene zvezde. V javnosti se že ne bom pojavljala z rumeno zvezdo. Ne smejo me videti s to grozno zadevo. Umrli bi, če bi me videl kak moj sošolec.

Bila sem prizadeta in ogorčena /.../

Jud ali kriminallec? Kakšna je razlika?

Nič več nisem človeško bitje, bila sem označena proti svoji volji, bila sem le še predmet.

Livia, 12 let, Poljska

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Deležni smo bili sočutnih pogledov ljudi, ki so se vozili na delo. Na obrazih si jim lahko videl, da so obžalovali, ker nam niso smeli ustaviti ali nas peljati.

Grozna rumena zvezda je govorila zase.

Anna, 13 let, Nemčija

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Vsem Judom na Madžarskem so ukazali, da si morajo prišiti rumeno Davidovo zvezdo na obleko, da se bodo ločili od preostalih. To ponižanje me je močno prizadelo.

Bil sem edini Jud v mojem razredu. In lahko si predstavljate, da mi ni bilo lahko, ko sem šel prvi dan v šolo z našito zvezdo.

Moshe S., 17 let, Madžarska

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Prišla je novica, da mora od danes naprej vsak Jud ne glede na starost nositi rumeno zvezdo. Nosila sem rumen trak s črno Davidovo zvezdo in napisom Jud v sredini. Morala sem jo nositi nad komolcem. Ko smo bili enkrat označeni, so nas lahko prepoznali in hoditi po ulici je bilo tvegano. Vsakemu Nemcu si se moral umakniti s poti. Velikokrat so nas preteпали.

Hanna D., 12 let, Poljska

ZAČETEK VOJNE IN STOPNJE- VANJE NASILJA NAD JUDI

Po naslednjem ukazu smo morali vsi Judje, starejši od 10 let, nositi bel trak z modro Davidovo zvezdo na desni roki. Če nisi ubogal, je bila kazen smrt. Nemci so pogosto uporabljali naslednji trik. Sprehajali so se v treh, in ko je stopal proti njim Jud, mu je eden od Nemcev strgal trak z zvezdo in rekel ostalima dvema, da ta Jud ne nosi zvezde. Tako so imeli opravičen razlog, da so Juda pretepli, lahko celo ustrelili.

Anna H., 12 let, Poljska

(Vir: Neznani avtor, Wikimedia Commons, CC0.)

ŽIVLJENJE V GETU

Počutim se, kot bi bil v škatli. Tu ni zraka, ne da se dihati. Kamor koli greš, naletiš na vrata, ki ti preprečijo nadaljevanje. Počutim se ujet, vzeli so mi svobodo, vzeli so mi dom, vzeli so mi poznane ulice Vilne, ki sem jih imel tako rad. Odrezali so me od vsega, kar mi je bilo ljubo in dragoceno.

Yitskhok, 15 let, Litva

ŽIVLJENJE V GETU

Dragi dnevnik, tukaj smo le pet dni, a zdi se, da smo pet let. Sploh ne vem, s čim naj začnem pisati, saj se je zgodilo toliko grozних stvari, odkar sem zadnjič pisala. Prvič: ograjo so končali in nihče ne more ven in nihče noter. Od danes naprej nismo več v getu, ampak v geto taborišču. In na vsako stavbo so napisali, česa ne smemo. Pravzaprav – vse je prepovedano. Še najbolj grozno od vsega je to, da je za vsako kršitev zagrožena smrt. Pravzaprav ni napisano, da to velja tudi za otroke, ampak zdi se mi, da velja /.../

Eva, 13 let, Madžarska

ŽIVLJENJE V GETU

Izdan je bil nov zakon. Vsi Judje se morajo preseliti v geto.

Nekega jutra so nemški in latvijski vojaki glasno potolkli na naša vrata in vrata vseh judovskih družin. Kričali so: »Ven, ven!« Imeli smo 15 minut časa, da smo pobrali, kar smo lahko, da smo odnesli s sabo.

Sima, 17 let, Poljska

(Vir: Bundesarchiv, Bild 183-B10920, Wisch, Wikimedia Commons, CC-BY-SA 3.0.)

DEPORTACIJE

Kaj stlačiti v vrečo, vrečo, ki bo dovolj velika, da jo lahko nosiš na dolge razdalje? Hrano? Obleke? Dragocenosti? Kam nas bodo odpeljali? Bo tam mraz? Torej so topla oblačila pomembna. Ali bomo dobili na poti hrano? Drugače je najpomembnejše, da vzamemo hrano. Kaj pa zlato, srebro, mogoče porcelan? Kdo ve? Želim, da bi bil očka tukaj /.../ Vročično pakiramo življenjsko pomembne stvari v culo, s katero se bomo vkrcali v živinski vagon. Brez zibelk, brez skled za umivanje, otroških vozičkov, vse moramo zmanjšati na minimum.

Liva, 13 let, Madžarska

Prihod in življenje v taborišču

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Vsako jutro smo vstali od 4.00, stali smo v vrsti med 6.30 in 7.00, ko so nas preštevali, dobili črno kavo in kos kruha. Nato smo šli ven delat do večera. Ko smo se vrnili, smo spet stali v vrsti, da so nas preštevali /.../

Po štirih tednih smo šli ven delat, kopali smo. Nisem vedela, kaj kopljemo. Kar kopali smo.

Bertha, 12 let, Češkoslovaška

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Ko sem pogledal vojake, sem se spraševal: Zakaj nam to počnejo? Nikoli nikomur nismo škodili. Kaj bo z našo družino? Ali bom še kdaj videl mamo, mojo sestro in mojega brata?

David B., 13 let, Poljska

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Jedli smo enkrat na dan. Dali so nam črno kavo in kruh. Majhen kos kruha, ki ni imel najboljšega okusa, ampak za nas je bil odličen. Dobili smo zelo vodeno juho. In moral si čakati 24 ur na naslednji obrok. Torej, obrok je bil nekaj, česar smo se veselili. Bil je to najpomembnejši del dneva.

Rose, 11 let, Poljska

(Vir: Air-Quad UG - <http://www.air-quad.de>, CC BY-SA 3.0 de.)

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Končno so se vrata odprla in prvič po dvanajstih urah smo dobili malo svežega zraka, kar smo resnično cenili, saj je bil zrak v tem majhnem prostoru zaradi ljudi in neobstoječih toaletnih prostorov neznosen.

Sonce je sijalo, a ne za nas. Pričakal nas je sprejemni odbor nemških vojakov s strojnimi psi. Vojaki so kričali: »Ven, ven, hitro, hitro!«

Barry, 14 let, Nizozemska

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Prvi dan v taborišču. Proti poldnevu so nam prinesli juho, za vsakega krožnik goste juhe. Čeprav me je mučila lakota, se je nisem dotaknil. Še vedno sem bil nekdanji razvajan otrok. Oče je pospravil še mojo porcijo.

Popoldne so nas postrojili v vrste. Trije zaporniki so prinesli mizo in medicinsko orodje. Vsakdo je moral pristopiti k mizi z dvignjenim rokavom leve roke. Trije »stari« so nam z iglami vrezali številko na levo roko. Jaz sem postal A-7713. Od takrat naprej nisem imel več drugega imena.

Dnevi so minevali. Zjutraj: črna kava. Opoldne: juha. Ob šestih popoldne: apel. Zatem kruh in še kaka malenkost. Ob devetih: v posteljo.

Elie, 15 let, Transilvanija

PRIHOD IN ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Nasproti nam je prišel esesovski podčastnik z gumijevko v roki. Ukazal je: »Moški na levo! Ženske na desno!« Šest besed, izrečenih mirno, brezbrizno, hladnokrvno. Šest enostavnih, kratkih besed. Pa vendar je bil to trenutek, ko sem se ločil od svoje matere. Nisem imel časa premišljevat, saj sem začutil stisk očetove roke: ostala sva sama. V delčku sekunde sem lahko videl mater in sestro odhajati proti desni strani. Cipora je držala mamino roko. Videl sem ju, ko so se oddaljili. Mama je božala svetle lase moje sestre, kot da jo bo s tem zaščitila, jaz pa sem še naprej hodil z očetom, z moškimi. Nisem se zavedal, da tukaj, v tem trenutku, zapuščam svojo mater in sestro za vedno.

Elie, 15 let, Transilvanija

3. DEL – POVZETEK URE

Spomenik
judovskim žrtvam
holokavsta v Evropi.

Spomenik je postavljen v
Berlinu.

(Vir: Alexander Blum, Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.)

Ob zadnji sliki PPT naredimo povzetek. Dodam še nekakšno končno poročilo: o številu judovskih žrtev nacizma, o drugih žrtvah nacizma, ki so bile zaradi svojih stališč ali rase tudi preganjane. O tem, kako zelo pomembno je, da jih imamo v mislih, da o tem govorimo spoštljivo in tako kažemo svojo zrelost, da nestrpne izjave politikov prepoznamo in tako poskrbimo, da se zgodovina ne ponovi.

Učenci dobijo za domačo nalogo, da spišejo kratek sestavek o tem, zakaj je pomembno, da se spominjamo žrtev holokavsta. Naslednjo uro zapise preberemo in skupaj vrednotimo in do konca izpolnimo delovni list s semaforjem.

SKLEP

Učno uro, kot je opisana zgoraj, sem izvedla v dveh razredih devetošolcev, obakrat sem bila z izvedbo zelo zadovoljna. Pri uri so učenci ponovili in poglobili že obravnavano snov, njihovo delo in uspešnost pa je izkazoval semafor vrednotenja znanja. Hkrati pa je ura od njih zahtevala tudi ustrezen odnos do teme, saj je bil velik del izvedbe ure na njihovi strani. Celotna ura je bila zasnovana kot poseben spominski dogodek. Učencem je bilo pomembno, da so svoj del, svoj prispevek opravili dostojno, s spoštovanjem, brez napak. Končno povzemanje ni delalo težav, zelo dobro so razumeli pomen prebranega. Obenem pa naj dodam, da do konca šolskega leta pri devetošolcih risanja kljukastih križev nisem več opazila. Vse to sem vzela kot dokaz učenja, da so učenci zločine nacizma obsodili.

LITERATURA

- Boyne, J. (2007). *Deček v črtasti pižami*. Gorjuša: Založba Miš.
- Brodnik, V. (2023). *Priložnosti in možnosti sodobnega pouka zgodovine*. Gradivo za seminar 21. 1. 2023. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Razpotnik, J. idr. (2005). *Raziskujem preteklost 9. Učbenik za zgodovino za 9. razred osnovne šole*. Ljubljana: Rokus.
- Shackleton, K. idr. (2019). *Preživeli iz holokavsta*. Jezero: Morfemplus.
- Tatelbaum, B. I. (2004). *Through our eyes*. Jerusalem: Yad Vashem.

VIR PRIČEVANJ

- Grmek, M. (2010). »Skozi naše oči« – holokavst skozi oči žrtev. *Zgodovina v soli*, XIX (1-2), str. 82–90. Pridobljeno s https://www.sistory.si/cdn/publikacije/9001-10000/9597/Zgodovina_v_soli-2010-19-1-2%20.pdf#page=59